

LEGENDÁRNA VOJNA O KOSTI NA DIVOKOM ZÁPADO

DRAČIE ZUBY

MICHAEL
CRICHTON

NOVOOBJAVENÝ ROMÁN AUTORA SVETOZNÁMEHO
BESTSELLERA JURSKÝ PARK

Ljndeni

Dračie zuby

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Michael Crichton

Dračie zuby – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

DRAČIE ZUBY

MICHAEL
CRICHTON

**DRAČIE
ZUBY**

Ljndeni

Michael Crichton: Dragon Teeth

Copyright © 2017 by CrichtonSun LLC

Translation © František Kôpka, 2022

Cover design © František Hříbal, 2022

Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2022

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-2815-7

ISBN e-knihy 978-80-566-3168-3 (1. zverejnenie, 2022) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-566-3169-0 (1. zverejnenie, 2022) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-566-3167-6 (1. zverejnenie, 2022) (ePDF)

Úvod

Jedna zo skorších fotografií zachytáva Williama Johnsona ako sympatického mladíka s drzým úsmevom neskúseného chlapca. Zhrbený sa opiera o stenu novogotickej budovy a vyžaruje z neho ležérna ľahostajnosť. Má vysokú postavu, ale zdá sa, že výška s jeho postojom nesúvisí. Fotografia je datovaná „New Haven, 1875“ a očividne ju zhotovili po tom, čo odišiel z domu a začal študovať na Yaleovej univerzite.

Neskoršia fotografia označená „Cheyenne, Wyoming, 1876“ zobrazuje Johnsona celkom inak. Tvár mu lemujú hustá brada, jeho prácou zocelené telo vyzerá mohutnejšie, pery má zovreté. Jeho postoj je sebavedomý – stojí rozkročený s vystretými plecami po členky v blate. Nad hornou perou mu svieti jazva, o ktorej bude v ďalších rokoch tvrdiť, že je pamiatkou na útok Indiánov.

Nasledujúce strany rozprávajú o udalostiach, ktoré sa odohrali medzi zhotovením týchto dvoch fotografií.

Za denníky a zápisky Williama Johnsona vďačím pozostalosti W. J. T. Johnsona a najmä Johnsonovej praneteri Emily Sillimanovej, ktorá mi z týchto nevydaných prameňov dovolila citovať rozsiahle pasáže. (Značná časť informácií z Johnsonových záznamov sa dostala do tlače v roku 1890 počas nelútostného súperenia o prvenstvo medzi Copeom a Marshom, do ktorého sa zapojila aj americká vláda. No text ako taký, ba ani len úryvky z neho neboli až doteraz publikované.)

PRVÁ ČASŤ

VÝPRAVA NA ZÁPAD

Mladý Johnson sa pripája k výprave na Západ

William Jason Tertullius Johnson, starší syn Silasa Johnsona, majiteľa lodiarskej firmy z Filadelfie, nastúpil na Yaleovu univerzitu na jeseň 1875. Podľa riaditeľa školy v Exeteri bol Johnson „nadaný, sympatický, športovo zdatný a šikovný“, no zároveň dodal, že aj „tvrdohlavý, pohodlný, rozmazaný a ľahostajný voči čomukoľvek inému než pôžitkom. Pokiaľ nenájde vo svojom živote zmysel, hrozí, že prepadne lenivosti a dá sa na zlé chodníčky“.

Rovnakými slovami by sa na konci 19. storočia dali opísať tisícky amerických mladíkov, ktorí mali róznych otcov budiacich rešpekt, veľké finančné možnosti a množstvo voľného času, ktorý mohli tráviť, ako len chceli.

William Johnson počas svojho prvého roka na univerzite potvrdil prorocké slová riaditeľa zo svojej predchádzajúcej školy. V novembri ho pre hazardné hry podmienene vylúčili a neskôr sa to zopakovalo vo februári po incidente s pitím alkoholu a po

rozbití okna istého obchodníka v New Havene. Škodu uhradil Silas Johnson. Napriek tomuto nezodpovednému správaniu sa Johnson voči ženám svojho veku správal úctivo, ba až hanblivo, lebo dosiaľ u nich nemal väčšie úspechy. Zástupkyne nežnejšieho pohlavia však mali dôvod vyhľadávať jeho prítomnosť, a to napriek svojej formálnej výchove. Vo všetkých ostatných ohľadoch totiž nemal nijaké zábrany. Toho roku začiatkom jari v jedno slnečné popoludnie zničil jachtu svojho spolubývajúceho, keď s ňou nabehol na plytčinu v longislandskej úžine. Loďka sa potopila v priebehu niekoľkých minút. Johnsona zachránila rybárska loď, ktorá tadiaľ prechádzala. Keď sa ho posádka pýtala, ako sa to stalo, rybárom, ktorí len neveriacky krútili hlavami, sa priznal, že o vedení plavidiel nič nevie, lebo „učiť sa to by bola neuveriteľná nuda a navyše to vyzerá celkom jednoducho“. Keď nehodu vysvetľoval svojmu spolubývajúcemu, vyhlásil, že si od neho nepýtal dovolenie na plavbu, lebo „sa mu ho nechcelo hľadať“.

Keď Johnsonov otec dostal účet za potopenú jachtu, priateľom sa postažoval, že „vzdelanie mladých mužov na Yale stojí v dnešných časoch neslýchané peniaze“. Silas Johnson bol vážny syn škótskych prisťahovalcov a dalo mu nemalú námahu excesy svojho potomka zahľadiť. Vo svojich listoch na syna opakovane naliehal, aby si našiel nejaký životný cieľ. Lenže zdalo sa, že William je so svojou zhýčkanou ľahkovážnosťou spokojný, a keď rodine oznámil, že nadchádzajúce leto by rád strávil v Európe, jeho otec vyhlásil, že „táto predstava ho naplňa hlbokými obavami o peňažné výdavky rodiny“.

Rodina Williama Johnsona bola preto prekvapená, keď sa znenazdajky rozhodol, že počas leta 1876 zamieri na Západ. Johnson verejne nikdy nevysvetlil, prečo zmenil rozhodnutie. No tí, čo k nemu mali na univerzite blízko, dôvod poznali. Bola za tým stávka.

Takto to opísal vo svojom svedomito vedenom denníku:

Pravdepodobne niet mladého muža, ktorý by niekedy počas života nemal úhlavného nepriateľa. Mne sa to stalo prvý rok na Yale. Volal sa Harold Hannibal Marlin a mal osemnásť rokov – toľko ako ja. Bol pekný, zdatný, uhladený, neuveriteľne prachatý a pochádzal z New Yorku, ktorý podľa neho vo všetkom prevyšoval Filadelfiu. Nevedel som ho vystáť. Antipatia bola vzájomná.

Marlin a ja sme spolu súperili, kde sa len dalo – v triede, na ihrisku, pri nočných žartíkoch v internátoch. Nebolo nič, v čom by sme sa nepretekali. Večne sme sa škriepili a vždy sme zastávali opačný názor, ako mal ten druhý.

Raz pri večeri Marlin vyhlásil, že budúcnosť Ameriky spočíva v rozvoji Západu. Oponoval som, že budúcnosť nášho veľkého národa môže len ťažko ležať v rozsiahlej pustatine obývanej divými domorodými kmeňmi.

Odpovedal, že nemám potuchy, o čom hovorím, lebo som tam nikdy nebol. To bolo moje slabé miesto – Marlin už na Západe bol, minimálne v Kansas City, kde býval jeho brat, a nikdy si nedal ujst príležitosť spomenúť svoju prevahu v cestovaní.

Pri tejto téme som vždy ťahal za kratší koniec.

„Ísť na Západ nie je nijaký zázrak. Zvládne to hocaký hlupák,“ povedal som.

„Nie každý hlupák tam však naozaj bol. Napríklad ty ešte nie.“

„Nikdy ma to tam ani trochu nefahalo,“ vyhlásil som.

„Vieš, čo za tým podľa mňa je?“ odvetil Hannibal Marlin a skontroloval, či nás ostatní počúvajú. „Podľa mňa sa bojíš.“

„Somarina.“

„Vážne? Pohodlný výlet do Európy sa mi k tebe hodí viac.“

„Európa? Tá je pre starých dedkov a zaprdených vedátorov.“

„Ver mi, že toto leto pocestuješ do Európy a možno si vezmeš aj slnečník.“

„Ak aj pôjdem, to ešte neznamená, že...“

„Aha! Vidíte?“ Marlin sa otočil k tým, čo sedeli pri stole. „Bojí sa. Má bobky.“ Tvár sa mu rozťahla do povýšeneckého úsmevu, ktorý som z duše neznášal a ktorý mi nedal na výber.

„Tak aby si vedel, toto leto už mám naplánovanú cestu na Západ,“ povedal som pokojne.

To ho zarazilo. Samoľúby úsmev mu zamrzol na perách. „Ale...“

„Áno. Pridal som sa k profesorovi Marshovi. Každé leto tam bráva skupinu študentov.“ Minulý týždeň sa k tomu v novinách objavil inzerát. Matne som si ho vybavoval.

„Čože? S tým starým tučniakom, čo doluje zo zeme kosti?“

„Presne tak.“

„Ideš s Marshom? Študenti, ktorých má na starosti, prespávajú v spartanských podmienkach a čo sa týka práce, nemá s nimi nijaké zľutovanie. Mám pocit, že to nie je nič pre teba.“ Uprel na mňa podozrievavý pohľad. „Kedy odchádzate?“

„Presný dátum nám ešte nepovedal.“

Marlin sa usmial. „Profesora Marsha si v živote nevidel a nikam s ním nejdeš.“

„Idem.“

„Len to na nás hráš.“

„Vravím ti, že už je o tom rozhodnuté.“

Marlin sa na mňa pozrel tým svojím povýšeneckým spôsobom. „Stavím tisíc dolárov na to, že nikam nepôjdeš.“

Ostatní pri stole už pomaly strácali záujem, no toto znova pritiahlo ich pozornosť. V roku 1876 bolo tisíc dolárov slušná kôpka peňazí, dokonca aj medzi bohatými.

„Tisíc dolárov na to, že toto leto nepôjdeš s profesorom Marshom na Západ,“ zopakoval Marlin.

„V poriadku. Platí,“ odvetil som a v tej chvíli som si uvedomil, že nechtiac strávim celé leto v nejakej otrasnej, rozpálenej púšti, kde budem v spoločnosti známeho šialenca vykopávať zo zeme staré kosti.

Marsh

Profesor Marsh mal kanceláriu v Peabodyho múzeu v areáli Yaleovej univerzity. Na robustných zelených dverách stálo veľkými bielymi písmenami: *Prof. O. C. Marsh. Len písomne vopred dohodnuté návštevy.*

Johnson váhavo zaklopal. Nikto sa neozýval, preto zaklopal ešte raz.

„Chodte preč.“

Johnson zaklopal tretí raz.

Uprostred dverí sa otvorilo okienko, cez ktoré vyzrelo von prizmúrené oko. „Čo chcete?“

„Chcel by som hovoriť s profesorom Marshom.“

„Len či by aj on chcel hovoriť s vami,“ odvrklo oko. „Pochybujem o tom.“

„Prišiel som sem v súvislosti s oznamom v novinách.“ Johnson ukázal na minulotýždňový inzerát.

„Je mi ľúto, ale už je neskoro. Všetky miesta sú obsadené.“ Okienko na dverách sa prudko zapleslo.

Johnson nebol zvyknutý, aby mu ktokoľvek čokoľvek odopieral, nieto ešte účasť na hlúpom výlete, na ktorý vlastne ani vôbec nechcel ísť. Nazlostene kopol do dverí. Chvíľu sledoval bričky premávajúce po Whitney Avenue. Keďže v stávke bola jeho časť a tisíc dolárov, upokojil sa a ešte raz slušne zaklopal. „Mrzí ma to, pán profesor, ale naozaj s vami musím ísť na Západ.“

„Mladý muž, musíte akurát tak odísť. Dovidenia.“

„Prosím vás, pán profesor. Prosím, dovoľte mi pridať sa k vašej výprave.“ Predstava poníženia od Marlina bola pre Johnsona strašná. Zovrel mu hrdlo a oči sa mu naplnili slzami. „Pán profesor, prosím, vypočujte ma. Spravím, čo len budete chcieť. Zaoštarám si vlastný výstroj.“

Okienko sa opäť otvorilo. „Mladý muž, výstroj má každý vlastný a každý robí to, čo poviem, okrem vás. Správate sa tu ako nejaký uľňukanec.“ Oko hľadelo von. „A teraz už chodte.“

„Prosím, musíte ma vziať so sebou.“

„Ak ste chceli ísť, mali ste sa zastaviť minulý týždeň. Tak ako ostatní. Minulý týždeň som si vyberal z tridsiatich záujemcov. Teraz sú už všetky miesta obsadené až na... Nie ste náhodou fotograf?“

Johnson vycítil príležitosť a chopil sa jej. „Fotograf? Áno, prosím. Som fotograf!“

„To ste mali povedať hneď! Podte dnu.“ Veľké dvere sa otvorili dokorán a Johnson mal po prvý raz možnosť obzrieť si mohutnú, zavalitú a dôstojnú postavu Othniela C. Marsha, prvého profesora paleontológie na Yaleovej univerzite. Bol stredne vysoký, dobre živý a vyzeral, že sa teší pevnému zdraviu.

Marsh viedol mladíka do vnútorných priestorov múzea. Vo vzduchu sa vznášali drobné kriedové čiastočky, ktoré lúče slnka pretínali ako v katedrále. V rozľahlom otvorenom priestore Johnson videl mužov v bielych laboratórnych plášťoch zohnu-

tých nad veľkými kusmi kameňov, z ktorých malými dlátami vysekávali kosti. Pracovali opatrne a jemnými metličkami ometali odštiepené úlomky. Na vzdialenom konci iní pracovníci skladali gigantickú kostru, ktorá siahala až po strop.

„*Giganthopus marshiensis*, môj najväčší úspech,“ povedal Marsh a kývol hlavou k týčiacej sa kostre obrovského tvora. „Zatiaľ, aby som bol presný. Objavil som ju v sedemdesiatom štvrtom vo Wyomingu. Vždy o nej hovorím v ženskom rode. Ako sa voláte?“

„William Johnson, prosím.“

„Čím je váš otec?“

„Lodiar, prosím.“ Vo vzduchu sa zakúdlolil kriedový prach. Johnson zakašľal.

Marsh sa naňho podozrievavo pozrel. „Nie je vám dobre, Johnson?“

„Nič mi nie je, prosím.“

„Nestrpím okolo seba chorých.“

„Som zdravý ako repa, prosím.“

Zdalo sa, že Marsha jeho slová nepresvedčili. „Koľko máte rokov, Johnson?“

„Osemnásť, prosím.“

„A ako dlho sa už venujete fotografovaniu?“

„Fotografovaniu? Ach, áno. Od detstva, prosím. Otec rád fotí a ja som to pochopil od neho.“

„Máte na to vlastné vybavenie?“

„Áno, teda nie, ale viem si všetko zaobstaráť. Od svojho otca, prosím.“

„Ste nervózny, Johnson. Deje sa niečo?“

„Len sa neviem dočkať, kedy s vami vyrazím, prosím.“

„Neviete sa dočkať...“ Marsh ho chvíľu skúmal pohľadom, akoby bol aj Johnson nejaký zaujímavý živočích.

Johnsonovi bol ten pohľad nepríjemný, preto sa pokúsil o kompliment. „Počul som o vás množstvo úžasných vecí, prosím.“

„Skutočne? Čo také?“

Johnson sa zháčil. V skutočnosti počul len to, že Marsh je chorbny fanatik, ktorý za svoje miesto na univerzite vďačí výlučnému, ba priam až manickému záujmu o skamenené kosti a tiež svojmu strýkovi, slávnemu filantropovi Georgeovi Peabodymu, ktorý financoval Peabodyho múzeum, Marshovu profesúru aj Marshove každoročné výpravy na Západ.

„Len to, že pre študentov je obrovská česť sprevádzať vás na vašich dobrodružných výpravách, prosím.“

Marsh chvíľu mlčal. Napokon povedal: „Nemám rád komplimenty a jalové pochlebovanie. A nemám rád, keď niekto na konci každej vety opakuje ‚prosím‘. Namiesto toho radšej používajte oslovenie ‚pán profesor‘. Čo sa týka tej cti a dobrodružstva, ponúkam tvrdú drinu. Množstvo tvrdej driny. No môžem povedať, že všetci moji študenti sa doteraz vrátili živí a zdraví. A teraz mi povedzte, prečo tam tak veľmi chcete ísť.“

„Z osobných dôvodov, pros... pán profesor.“

„Všetky dôvody sú osobné, Johnson. Pýtam sa konkrétne na ten váš.“

„Zaujímajú ma skameneliny, pán profesor.“

„Zaujímajú vás? Vravíte, že vás zaujímajú? Mladý muž, o tieto fosílie,“ širokým gestom obsiahol celú miestnosť, „o tieto skameneliny sa nestačí zaujímať. Treba k nim cítiť vášnivú oddanosť a náboženské oduševnenie. Treba sa pri nich dať unášať radosťou z vedeckého bádania. Majú vzbudzovať plamenné debaty a polemiky, ale obyčajný záujem im nestačí. Nie, to veru nie. Je mi ľúto.“

Johnson sa zľakol, že svojou neúmyselnou poznámkou sa pripravil o príležitosť, no v tej chvíli sa Marsh nečakane usmial a povedal: „Nič to, potrebujem fotografa a rád vás privítam medzi nami.“ Vystrel ruku a Johnson mu ňou potriasol. „Odkiaľ ste, Johnson?“

„Z Filadelfie.“

To slovo zasiahlo Marsha ako blesk. Pustil Johnsonovu ruku a ustúpil o krok. „Z Filadelfie?! Vy ste z Filadelfie?!“

„Áno, je na tom niečo zlé, prosím?“

„Prestaňte už s tým ‚prosím‘! A váš otec je lodiar?“

„Áno, lodiar.“

Marshova tvár celkom zrumenela a telo sa mu chvelo od hnevu. „A predpokladám, že ste kvaker. Čo? Kvaker z Filadelfie.“

„Nie, metodista.“

„Nie je to niečo ako kvaker?“

„Nemyslím si.“

„No žijete v tom istom meste ako on.“

„Ako kto?“

Marsh zmĺkol. Chvíľu zamračene hľadel na dlážku, potom z ničoho nič opäť zmenil náladu a rezko sa obrátil. Na niekoho takého veľkého bol prekvapujúco svižný.

„Nič to,“ povedal a opäť sa usmial. „Nemám nijaký spor s nikým z Mesta bratskej lásky, nech už vraví, kto chce, čo chce. Keď tak nad tým uvažujem, určite premýšľate, kam bude moja výprava za skamenelinami toto leto smerovať, alebo sa mylím?“

Tá otázka Johnsonovi v hlave nikdy neskrsla, ale aby prejavil záujem, odvetil: „Áno, celkom ma to zaujíma.“

„Presne, ako som si myslel. Áno. Viem si predstaviť, ako veľmi to chcete vedieť, ale je to tajomstvo,“ zasyčal Marsh, pričom sa naklonil tesne k Johnsonovi. „Je to jasné? Tajomstvo. A tak to aj ostane. Budem to vedieť iba ja, až kým sa nebudeme viezť vo vlaku smerujúcom na Západ. Pochopili sme sa?“

Johnson ustúpil pred prudkosťou Marshových slov. „Áno, pán profesor.“

„Dobre. Ak sa vás budú doma pýtať, kam presne ideme, povedzte, že do Colorada. Nie je to pravda, lebo tento rok tam nepôjdeme, ale to je jedno, lebo aj tak s vami nebudú mať spojenie a Colorado je príjemné miesto, kde sa dá tráviť čas. Je to jasné?“

„Áno, pán profesor.“

„Dobre. Odchádzame štrnásteho júna zo stanice Grand Central v New Yorku a vrátíme sa najneskôr prvého septembra na tú istú stanicu. Zajtra sa zastavte u tajomníka múzea. Dá vám zoznam toho, čo si potrebujete zaobstarať na cestu. Vo vašom prípade k tomu pripočítajte aj fotografické vybavenie. Vezmite si dosť materiálu na vyhotovenie sto fotografií. Chcete sa niečo spýtať?“

„Nie, prosím. Nie, pán profesor.“

„V tom prípade, pán Johnson, sa uvidíme štrnásteho júna na nástupišti.“

Krátko si potriasli ruky. Marshova dlaň bola vlhká a chladná.

„Ďakujem, pán profesor,“ Johnson sa otočil a radostne vykročil k dverám.

„Ale, ale. Kam ste sa to vybrali?“

„K dverám.“

„Sám?“

„Trafím tam...“

„V týchto priestoroch sa nesmie nikto pohybovať bez sprievodu, Johnson. Nie som hlupák. Viem, že si treba dať pozor na špiónov, ktorí by veľmi radi nahliadli do mojich najnovších poznámok alebo sa pozreli na nové kosti, ktoré sme nedávno vyslobodili zo skál. Môj asistent pán Gall vás odprevadí k dverám.“ Keď chudý, strhaný muž v laboratórnom plášti začul svoje meno, odložil dláto a vzal Johnsona k dverám.

„To je taký stále?“ zašepkal Johnson.

„Dnes je celkom pekne,“ odvetil Gall s úsmevom. „Dovidenia.“ S tým sa William Johnson ocitol znova na ulici.

Kurz fotografovania

Johnson netúžil po ničom inom, len aby sa z uzavretej stávky a blížiacej sa výpravy nejako vykrútil. Marsh bol očividne úplný blázon a pravdepodobne bol aj nebezpečný. Johnson si zaumienil, že sa s Marlinom opäť stretne v jedálni a pokúsi sa z toho nejako vycúvať.

V ten večer však so zdesením zistil, že chýr o stávke sa už stihol roznieť po celej škole. Počas večere za ním chodili rôzni ľudia, aby sa s ním o nej porozprávali alebo len utrúsili nejakú poznámku či vtip. V tej chvíli sa už nedalo ustúpiť.

Uvedomil si, že jeho osud je spečatený.

Nasledujúci deň sa vybral do obchodu pán Carltona Lewisa, miestneho fotografa, ktorý ponúkal dvadsať lekcí fotografovania za priam nekresťanských päťdesiat dolárov. Pána Lewisa nový študent zaujal. Fotografovanie totiž nepatrilo medzi koničky bohatých, skôr išlo o nespoľahlivý spôsob obživy ľudí, kto-

rí nedisponovali dostatočnými finančnými prostriedkami, aby si na živobytie zarábali nejakým prestížnejším spôsobom. Dokonca aj Mathewa Bradyho, najslávnejšieho fotografa tých čias a kronikára občianskej vojny, ktorý fotil štátnikov a prezidentov, považovali jeho význační klienti len za obyčajného sluhu.

Lenže Johnson sa zaľal a v priebehu niekoľkých týždňov si osvojil túto metódu zachytenia obrazu, ktorú pred štyridsiatimi rokmi priniesol do Ameriky ako novinku z Francúzska telegrafista Samuel Morse.

V tom čase bola v móde takzvaná „mokrú techniku“. V tmavej miestnosti alebo stane sa priamo na mieste namiešali čerstvé chemikálie a sklené dosky sa natreli lepkavou emulziou citlivou na svetlo. Takto pripravené mokré dosky sa rýchlo vložili do fotoaparátu a ešte za vlhka sa použili na zachytenie zvolenej scény. Rovnomerné nanosenie emulzie a zachytenie obrazu pred jej vyschnutím si vyžadovalo značnú zručnosť. Neskoršie vyvolanie bolo v porovnaní s tým oveľa jednoduchšie.

Johnsonovi sa zo začiatku veľmi nedarilo. Jednotlivé kroky nevedel urobiť dostatočne rýchlo, nedokázal napodobniť uvoľnený rytmus svojho učiteľa. Jeho prvé nanosené vrstvy boli príliš hrubé alebo príliš tenké, príliš mokré alebo príliš suché. Na jeho doskách ostávali bubliny alebo zatečené miesta, ktorých vinou pôsobili jeho fotky amatérsky. Neznášal stiesnené podmienky stanu, tmu a zápach chemikálií, ktoré mu dráždili oči, nechávali na prstoch fláky a do oblečenia vypaľovali diery. Zo všetkého najviac ho však hnevalo, že mu to nešlo. A nevedel vystáť pána Lewisa, ktorý mal vo zvyku filozofovať.

„Čakáte, že všetko pôjde hladko, lebo ste bohatý,“ smial sa Lewis pri pohľade na svojho frustrovaného učňa a jeho nešikovné úsilie. „Lenže týmto doskám je jedno, koľko peňazí máte. A rovnako aj týmto činidlám a šošovkám. Základom každého učenia je trpezlivosť.“

„Dočerta s vami,“ vybuchol podráždene Johnson. Bol to len obyčajný nevzdelaný predavač, ktorý sa tváril, akoby zjedol všetku múdrosť sveta.

„Ja za nič nemôžem,“ odvetil Lewis bez toho, aby sa urazil. „Problém je vo vás. Skúste to ešte raz.“

Johnson zaškrípал zubami a popod nos si zašomral niekoľko nadávok.

No postupom času sa zlepšil. Koncom apríla už mával dosky pokryté rovnomerne a pracoval dostatočne rýchlo, aby sa mu darili kvalitné expozície. Obraz na jeho platniach bol jasný a ostrý a pyšne ich ukazoval učiteľovi.

„Na čo ste pyšný?“ spýtal sa pán Lewis. „Tieto snímky sú biedne.“

„Biedne? Sú dokonalé.“

„Možno z technického hľadiska,“ pokrčil plecami Lewis. „To znamená len toľko, že už viete dosť na to, aby ste sa začali učiť fotografovať. Predpokladám, že ste za mnou prišli práve preto, alebo sa mýlim?“

Lewis mu začal vysvetľovať zákonitosti expozície, problematiku nastavenia clony, ohniskovej vzdialenosti a hĺbky ostrosti. Johnson bol zúfalý z toho, čo všetko sa ešte musí naučiť: „Portréty foťte krátkymi expozíciami a pri plne otvorenej clone, lebo šošovky vtedy dodávajú obrazu mäkkosť, ktorá fotografovaných ľudí robí krajšími.“ Alebo: „Zábery krajiny robte s väčšou clonou a dlhými expozíciami, lebo tak docielite ostrý obraz aj toho, čo je v popredí, aj toho, čo je ďalej.“ Naučil sa meniť kontrast nastavením expozície a dĺžky trvania vyvolania. Naučil sa, ako správne umiestniť fotografované objekty na svetlo a upravovať zloženie emulzií podľa toho, či je jasno, alebo zamračené. Johnson pracoval usilovne a do denníka si písal podrobné poznámky, ale aj ponosy.

„Pohrdam tým človekom,“ píše v jednom z typických zápisov, „a napriek tomu od neho zúfalo túžim počuť niečo, čo nikdy

nepovie: že som sa už naučil fotografovať.“ No ešte aj v jeho sťažnostiach badať posun od povýšeneckého mladíka, ktorý sa pred niekoľkými mesiacmi ani neunúval naučiť plaviť na jachte. Túto úlohu chcel zvládnuť najlepšie, ako sa dalo.

Na začiatku mája pán Lewis podvihol jednu dosku oproti slnku a potom si ju prezrel lupou. Napokon sa obrátil k Johnsonovi. „Táto je celkom obstojná,“ pripustil. „Vaše úsilie začína prinášať ovocie.“

Johnson od radosti vyrástol o niekoľko centimetrov. Do deníka si poznamenal: „Celkom obstojná! Celkom obstojná! Nič, čo mi kto kedy povedal, neznelo mojim ušiam tak sladko!“

Johnsonovo správanie sa menilo aj v iných ohľadoch. Hoci nechcel, začínal sa na výpravu tešiť.

Ešte stále mám pocit, že stráviť tri mesiace na Západe je to isté ako byť tri mesiace nasilu zatvorený v nemeckej opere. No musím sa priznať, že s blížiacim sa odchodom vo mne rastie príjemné vzrušenie. Zadovážil som si všetko zo zoznamu, ktorý som dostal od tajomníka múzea, vrátane loveckého noža, revolvera Smith & Wesson so zásobníkom na šesť nábojov, pušky kalibru .50, pevných jazdeckých čížiem a geologického kladivka. S každou ďalšou kúpou vo mne rastie nadšenie. Techniku fotografovania som si osvojil na obstojnej úrovni. Mám prichystaných asi osemdesiat libier chemikálií a potrieb a sto sklenených dosiek. Skrátka a dobre, som pripravený vyraziť.

Medzi mnou a mojím odchodom stojí už len jedna prekážka: rodina. Musím sa vrátiť do Filadelfie a povedať jej o tom.

Filadelfia

Toho roku v máji bola Filadelfia najrušnejším mestom v Amerike. Takmer praskala vo švíkoch od davu ľudí, ktorí si prišli pozrieť výstavu k stému výročiu založenia Spojených štátov. Vzrušenie, ktoré sprevádzalo oslavy storočnice amerického národa, bolo priam hmatateľné. Pri návšteve výstavných budov videl Johnson zázraky, ktoré uvádzali do úžasu celý svet – ohromujúci Corlissov parný stroj, ukážky rastlín a poľnohospodárske exponáty z rôznych kútov Ameriky a všelijaké najmodernejšie vynálezy.

Najnovšou témou bola vyhliadka na ovládnutie elektrickej energie. Dokonca sa hovorilo o vyrábaní elektrického svetla, ktoré by v noci osvetľovalo ulice miest. Všetci tvrdili, že v priebehu roka príde Edison s riešením. Zatiaľ ľudia mohli žasnúť nad inými elektrickými zázrakmi, medzi ktorými vynikal najmä kuriózný prístroj s názvom telefón.

Túto zvláštnosť videl každý, kto navštívil výstavu, no málokto ju považoval za hodnotnú. Johnson patril k väčšine a do denníka si poznačil: „Tí, ktorí si to želajú, môžu komunikovať prostredníctvom telegrafu. Pridaná hodnota hlasovej komunikácie na diaľku je diskutabilná. V budúcnosti možno budú niektorí ľudia túžiť počuť hlas toho druhého na veľké vzdialenosti, no istotne ich nebude veľa. Osobne si myslím, že telefón pána Bella je len kuriozita bez reálneho využitia a takou aj ostane.“

Napriek skvostným budovám a obrovským davom však nebolo v Amerike všetko veselé. V ten rok sa mali konať voľby a veľa sa hovorilo o politike. Prezident Ulysses S. Grant síce Výročnú výstavu otváral, ale tento malý generál už strácal priazeň voličov. Jeho vládu sprevádzali škandály, korupcia a excesy finančných špekulantov, ktoré napokon uvrhli národ do jednej z najvážnejších ekonomických kríz v dejinách. Na Wall Street zbankrotovali tisíce investorov a farmárov zo Západu zas dostal na kolená prudký pokles cien, kruté zimy a premnožené kobyľky. Vojna s Indiánmi na území Montany, Dakoty a Wyomingu priniesla veľké znechutenie, aspoň podľa novinárov na východe, a tak demokrati, ako aj republikáni v tohtoročnej kampani sľubovali, že sa sústredia na reformu.

Lenže pre mladého muža, a to najmä bohatého, tvorili všetky tieto správy – dobré aj zlé – len vzrušujúcu kulisu pre veľké dobrodružstvo, ktoré mal pred sebou. „Tie zázraky z výstavy sú skvelé, ale celkovo sa mi zdali až neuveriteľne civilizované,“ poznamenal si Johnson. „Zrak upieram k budúcnosti a k Veľkým prériám, kam sa čoskoro vydám. Pokiaľ ma rodina pustí.“

Johnsonovci bývali v jednom z honosných domov, ktoré lemovali filadelfské námestie Rittenhouse Square. William poznal iba tento domov – bohato zariadený, strojene elegantný so služobníctvom v každej miestnosti. Rozhodol sa, že svoj plán rodine

predostrie pri raňajkách. Pri spätnom pohľade si uvedomil, že jej reakcie boli dokonale predvídateľné.

„Och, zlatko! Čo tam len chceš robiť?“ zvolala mama pri natieraní chleba maslom.

„Podľa mňa je to skvelý nápad,“ zhodnotil otec. „Znamenitý.“

„No zdá sa ti to rozumné, William?“ nedala sa mama. „Vieš predsa, že teraz je tam veľa problémov s Indiánmi.“

„Len nech ide. Možno bude mať šťastie a oskalpujú ho,“ zapojil sa Williamov mladší brat Edward, ktorý mal štrnásť rokov. Vždy rozprával takéto veci a nikto si ho nevšimol.

„Nerozumiem, čo ťa tam ťahá,“ zopakovala matka s obavami v hlase. „Načo tam chceš ísť? Nedáva to zmysel. Prečo radšej nejdeš do Európy? Niekam, kde spoznáš novú kultúru a kde je bezpečne.“

„Určite bude v bezpečí,“ vyhlásil otec. „Práve dnes písali v Inquireri o povstaní Siouxov na dakotskom území. Poslali tam samotného Custeru, aby ho potlačil. Raz-dva s nimi spraví poriadok.“

„Desí ma predstava, že ťa môžu zjesť,“ zaúpela matka.

„Oskalpuvať, mama,“ opravil ju Edward. „Odrežú ti vlasy okolo celej hlavy. Ale najprv ťa, samozrejme, ubijú na smrť. Niekedy však človek ešte nie je mŕtvy a cíti, ako mu čepeľ noža pre-rezáva kožu a vlasy až dole k obočiu...“

„Aspoň pri raňajkách s tým prestaň, Edward.“

„Si nechutný, Edward,“ ozvala sa jeho desaťročná sestra Eliza. „Je mi z teba na vracanie.“

„Eliza!“

„Ale je to tak, mama. Je odporný!“

„Kam presne s profesorom Marshom idete, synak?“ spýtal sa otec.

„Do Colorada.“

„Nie je to pri Dakote?“ spýtala sa mama.

„Ani nie.“